

Predkladacia správa

Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (ďalej len „Ramsarský dohovor“) je jediný dohovor, ktorý sa zameriava na určitý ekosystém. Sústava s viac ako **2 400 tzv. ramsarskými lokalitami** predstavuje najväčšiu sieť oficiálne uznaných medzinárodne významných mokrad'ových území na svete, poskytujúcich spolu s ostatnými mokrad'ami podporné služby pre ľudstvo a prírodu. Identifikovanie a starostlivosť o mokrade v záujme ich zachovania a udržania je hlavným účelom Ramsarského dohovoru.

Ramsarský dohovor si v roku 2021 pripomenul 50. výročie podpísania v iránskom meste Ramsar. Napriek úsiliu zmluvných strán naďalej pokračuje úbytok mokradí vo svete i na Slovensku a zhoršovanie ich stavu v dôsledku odvodňovania, narušenia vodného režimu, znečisťovania, výstavby, šírenia invázných druhov, nevhodného využívania, či zmeny klímy. Najnovšie vydanie správy o stave mokradí (*Global Wetland Outlook, Special Edition 2021*) zdôraznilo nenahraditeľný význam mokradí a ich ekosystémových služieb od poskytovania potravy, surovín a materiálu, pitnej a úžitkovej vody, cez znižovanie rizika pohrôm, po zmiernovanie zmeny klímy a podporu fyzického a mentálneho zdravia v dobe pandémie COVID-19. Správa poukazuje na uznanie významu prírody pre ľudské zdravie a skutočnosť, že degradácia ekosystémov vedie k zvyšovaniu rizika pandemií. Pokračujúci úbytok biodiverzity, zvyšovanie znečisťovania, najmä z poľnohospodárstva, ale aj priemyslu, produkcie plastov, farmaceutík a nových látok ohrozujú ekologický charakter mokradí vo všetkých kútoch sveta. Mokrade sú obzvlášť citlivé na zmeny klímy a vodného režimu, extrémne prejavy počasia zvyšujú riziko záplav a sucha a nové informácie o rýchlosti a intenzite zmeny klímy zvyrazňujú potrebu manažmentu a obnovy mokradí pre adaptáciu na zmenu klímy a jej zmiernovanie. Budúcnosť mokradí a poľnohospodárstva je úzko previazaná: udržateľná produkcia potravín závisí od múdreho využívania mokradí a na zvrátenie trendov úbytku a degradácie mokradí je potrebná transformácia poľnohospodárstva. Čoraz viac si uvedomujeme význam a hodnoty ekosystémových služieb mokradí a náklady spojené s ich úbytkom a degradáciou a presadzuje sa ich využívanie ako prírodných riešení rozličných problémov a ich integrácia do rozhodovacích procesov a tvorby politík, napríklad národne definovaných príspevkov zmluvných strán Parížskej dohody pre schopnosť mokradí, najmä rašelinísk a riečnych alúvií viazať uhlík. Ramsarský dohovor a jeho strategické dokumenty sa objavujú aj v záväzných dokumentoch Európskej únie (EÚ). EÚ považuje biodiverzitu (v rámci nej aj biodiverzitu mokradí) a ekosystémové služby za dôležité pre ich zásadný prínos pre ľudský blahobyt a ekonomickú prosperitu. Ich ochranu, oceňovanie a primeranú obnovu definovala ako svoju víziu do roku 2050 v záujme zabrániť katastrofickým zmenám spôsobeným stratou biodiverzity. Hlavným cieľom súčasnej politiky EÚ v Stratégii v oblasti biodiverzity do roku 2030 (s podtitulom „Prinavrátanie prírody do našich životov“) je ochrana a obnova prírody v EÚ, vybudovanie ucelenej sústavy chránených území, ekologických koridorov, príprava plánu obnovy ekosystémov, vrátane obnovy sladkovodných ekosystémov a prirodzených funkcií riek a riešenia problematiky invázných nepôvodných druhov. Opatrenia je potrebné prijať aj pri plánovaní a rozvoji sídiel a zahrnutí mokradí do tohto plánovania v prospech zdravia a kvality života obyvateľov.

Program starostlivosti o mokrade Slovenska je základným strategickým dokumentom na plnenie záväzkov vyplývajúcich z Ramsarského dohovoru, ku ktorému Slovenská republika pristúpila v roku 1990 (v rámci Českej a Slovenskej federatívnej republiky, Slovenská republika následne sukcesiou 1. januára 1993). Hlavný záväzok – návrh na zaradenie aspoň jednej mokrade do Zoznamu mokradí medzinárodného významu (ramsarských lokalít) Slovenská republika postupne splnila prihlásením 14 mokradí: Alúvium Rudavy, Domica, Dunajské luhy, Jaskyne Demänovskej doliny, Latorica, Mokrade Oravskej kotliny, Mokrade Turca, Moravské luhy, Parížske močiare, Poiplie, Rieka Orava a jej prítoky, Senné – rybníky, Šúr a Tisa. Ďalšími záväzkami je zabezpečenie udržateľného využívania a starostlivosť o ostatné mokrade, ochrana mokradí prostredníctvom chránených území, podpora výchovy, vzdelávania, výskumu a manažmentu mokradí a medzinárodná spolupráca.

Aktualizovaný Program starostlivosti o mokrade Slovenska do roku 2024 a jeho Akčný plán na roky 2019 – 2021 bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 144 z 3. apríla 2019. Na jeho realizácii a vyhodnotení plnenia sa podieľali viaceré sektory a organizácie.

Navrhovaný **Akčný plán pre mokrade na roky 2022 – 2024** bol vypracovaný na základe úlohy C.3 uvedeného uznesenia. Zohľadňuje 4. ramsarský strategický plán na roky 2016 – 2024 a viaceré schválené a pripravované environmentálne stratégie a dokumenty, najmä Konceptiu vodnej politiky SR do roku 2030, Vodný plán Slovenska III, Prioritný akčný rámec (PAF) pre sústavu Natura 2000 v Slovenskej republike podľa článku 8 smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch) vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027, ako aj na konzultácie s príslušnými ministerstvami a zástupcami odborných inštitúcií. Nadväzuje na úlohy plnené rezortnými organizáciami Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky pri starostlivosti o mokrade.

Úlohy reflektujú aj koncepcie, stratégie, plány a programy zainteresovaných rezortov a budú sa nimi plniť medzinárodné záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce najmä z Ramsarského dohovoru, ako i záväzky, ktoré prijala EÚ ako odpoveď na globálne ciele, opatrenia a záväzky plnenia Dohovoru o biologickej diverzite a cieľov udržateľného rozvoja.

Vlastný materiál pozostáva z dvoch častí.

Prvou je podrobný tabuľkový prehľad **vyhodnotenia plnenia úloh Akčného plánu pre mokrade na roky 2019 – 2021**, z ktorého vyplýva, že zo 65 opatrení bolo 43 splnených, resp. sa plnia priebežne, 15 opatrení bolo čiastočne splnených a 7 úloh nesplnených, resp. sa zatiaľ nerealizovali.

Druhou je tabuľkový prehľad **návrhu Akčného plánu pre mokrade na roky 2022 – 2024**.

Podklady k vyhodnoteniu Akčného plánu pre mokrade na roky 2019 – 2021 zaslali viaceré subjekty (Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, relevantné sekcie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Slovenská agentúra životného prostredia, Výskumný ústav vodného hospodárstva,

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva a Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.). Tieto subjekty budú spolupracovať na plnení úloh pre starostlivosť o mokrade aj v ďalších rokoch.

Predkladaný materiál nemá vplyv na podnikateľské prostredie, na informatizáciu; nemá ani sociálne vplyvy a vplyvy na služby verejnej správy pre občana, ani vplyvy na manželstvo, na rodičovstvo a rodinu. Má pozitívny vplyv na životné prostredie a negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy.

Finančné prostriedky pre realizáciu navrhnutých opatrení predstavujú súhrn viacerých výdavkov širšieho zamerania a politík, ktoré svojou realizáciou prispievajú k naplneniu cieľov Akčného plánu pre mokrade na roky 2022 – 2024, t. j. prevažujú výdavky, ktoré už boli schválené v iných súvisiacich strategických dokumentoch a dokumentácii ochrany prírody a krajiny. Tento **sumár na roky 2022 – 2024 predstavuje 20 084 000 EUR, ide o maximálnu predpokladanú sumu**, ktorá bola rozdelená do 3 kategórií podľa miery ich zabezpečenia:

- úlohy rozpočtovo zabezpečené; celková suma na roky 2022 – 2024 je 521 000 EUR;
- plánované úlohy so zabezpečeným rámcovým zdrojom financovania (z EÚ); celková suma na roky 2022 – 2024 je 1 760 000 EUR;
- plánované úlohy, ktoré vyplývajú z iných materiálov; celková suma na roky 2022 – 2024 je 17 803 000 EUR.

Celková suma vychádza z alokácie v rámci 3 investičných priorít Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020 (v sume 773 000 EUR vrátane spolufinancovania), ako aj z finančných prostriedkov 7 realizovaných projektov (LIFE20 NAT/AT/000063, LIFE18 NAT/AT/000733, LIFE17 NAT/SK/000621, LIFE16 NAT/CZ/000001, LIFE12 NAT/SK/000488, LIFE15 NAT/SK/000861, LIFE19 IPE/SK/000003) s podporou finančného nástroja LIFE+ (v sume 770 000 EUR), z finančných prostriedkov 6 projektov podporených z nórskeho grantov v rámci programu SK-Klíma vo výške 4 800 000 EUR (vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu vo výške 15 %), z Interregu Slovensko – Rakúsko vo výške 300 000 EUR a finančných prostriedkov štátneho rozpočtu (v sume 421 000 EUR okrem spolufinancovania projektov), ktoré sú v rámci rozpočtu kapitoly Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky.

V medzirezortnom pripomienkovom konaní bolo vznesených 67 pripomienok, z toho 50 zásadných. Akceptované alebo čiastočne akceptované boli všetky zásadné pripomienky povinne pripomienkujúcich subjektov. Materiál je predkladaný na rokovanie vlády Slovenskej republiky bez rozporov.